

Framst. nr 40/1971.

72 med anledning av Ålands landskapsstyrelses framställning till Ålands landsting med förslag till landstingsordning för landskapet Åland och förslag till landskapslag om ändring av landskapslagen angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland.

Med anledning av ovannämnda framställning, varöver Landstinget inbegär utskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet hörtlagberedningssekreteraren Sune Carlsson, vördsamt anföra följande:

Den väsentliga skillnaden mellan den av Landstinget i juni detta år antagna landstingsordningen och landskapsstyrelsens nya förslag är givetvis att kravet på kvalificerad majoritet för bifall till ändring av självstyrelselagen och lagen om lösningsrätt utelämnats på grund av Republikens Presidents beslut att den antagna landstingsordningen skulle förfalla. De ändringar landskapsstyrelsen i övrigt föreslagit i förhållande till sagda Landstingets beslut är icke av sådan väsentlig betydelse, att syftemålet med den nya landstingsordningen, införandet av parlamentarism i landskapsförvaltningen och utvecklandet av Landstingets arbetsformer, skulle beröras.

Inom utskottet har det ansetts angeläget att den nya landstingsordningen kan antagas även om det funnits delade meningar om ändamålsenligheten av många detaljstadganden. Framför allt anser utskottet att den form av parlamentarism, som nu införes genom den aktuella lagstiftningen, vilken också måste vara överensstämmande med den i september antagna nya landskapslagen om Ålands landskapsstyrelse, troligen icke kommer att anses motsvara den målsättning, som utskottet anser för riktig. Det är därför enligt utskottets mening sannolikt, att diskussionen om en lämplig form av parlamentarism för självstyrelsen icke med antagande av denna landstingsordning är avslutad. Då likväl det politiska livet i landskapet tillsvidare synes bilda en alltför osäker grund för en mera definitiv utformning av förtroendeförhållandet mellan Landstinget och landskapsstyrelsen, har utskottet icke i detta sammanhang velat framföra förslag, som väsentligen skulle avvika från det beslut Landstinget senast fattade. Utskottet hänvisar till sina betänkanden nr 33 och 35/1970-71 men anser att de där framförda synpunkterna måhända ytterligare kunde omprövas framdeles.

Frågan om införande av kvalificerad majoritet för antagande av vissa lagar har givetvis varit föremål för utskottets särskilda prövning. Inom landskapsstyrelsen har en minoritet ansett, att härmed kunde anstå till dess nödiga ändringar införts i självstyrelselagen och lagen om lös-

ningsrätt. Landskapsstyrelsens majoritet har dock ansett, att kvalificerad majoritet borde fordras för antagande av de landskapslagar, som anses höra till landskapets konstitution, däribland främst landstingsordningen. Utskottet har omfattat denna ståndpunkt då utskottet ansett att landstingsordningen liksom också övriga stadganden om maktfördelningen och beslutsprocessen inom självstyrelsen bör givas en sådan beständighet, att icke tillfälliga åsiktsförskjutningar skall kunna medföra radikala ändringar i dessa frågor.

Detaljmotivering.

Landstingsordningen för landskapet Åland.

5 §. Enligt landskapsstyrelsens förslag skulle innehavare av tjänst eller befattning vid landskapsstyrelsens centrala ämbetsverk, som valts till landstingsman, icke få tillträda landstingsmannaupdraget förrän han blivit befriad från sagda tjänst eller befattning. Inom utskottet har frågan om detta stadgandes omfattning varit föremål för förnyad granskning. I praktiken innebär stadgandet åtminstone i de flesta fall att ifrågavarande tjänstemän icke kandiderar i landstingsval. Genom stadgandet kommer ett mycket stort antal personer förty att ställas utanför kandidatur. Utskottet har likväl funnit att den föreslagna gränsdragningen, som är avsedd att överensstämma med gällande stadgande och därför även har en vedertagen tolkning, i landskapets förhållanden måste anses den lämpligaste. Konsekvensen fordrar likväl att "landskapets centrala ämbetsverk" utbytes mot "landskapsstyrelsen" varvid det klart framgår, att tjänstemän, som icke anses höra till det centrala ämbetsverket men väl till landskapsstyrelsen också omfattas av stadgandet. Som exempel på sådana tjänstemän kan nämnas de, som anställs inom planeringsförvaltningen och utvecklingsförvaltningen.

6 §. En minoritet inom utskottet anser att förbudet för landstingsman att samtidigt vara ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen borde uteslutas. Utskottet anser likväl att förbudet bör bibehållas i gällande form och att det vore inkonsekvent att tillåta landstingsman vara ersättare i landskapsstyrelsen.

23 §. Enligt landskapsstyrelsens förslag skulle landskapsstyrelsens framställning till Landstinget kunna återtagas efter talmanskonferensens hörande. Enligt riksdagsordningen kan regeringens proposition återtagas då skäl därtill föreligger. Det föreslagna stadgandet förutsätter skriftväxling mellan landskapsstyrelsen och talmanskonferensen och tilldelar talmanskonferensen befogenheter, som icke sammangår med stadgandet i 42 § och icke heller med principerna för parlamentarismen. Utskottet har därför föreslagit en lydelse i överensstämmelse med riksdagsordningen.

29 §. Enligt landskapsstyrelsens förslag skulle självstyrelsepolitiska nämnden kunna väcka förslag hos Landstinget och landskapsstyrelsen om uttalande eller åtgärd i sådan angelägenhet, som ankommer på nämnden. Utskottet anser att nämnden icke borde få taga sådant initiativ hos landskapsstyrelsen. Sådan åtgärd kan komma i fråga då Landstinget icke är samlat till session, men då något hinder för väckande av förslag i Landstinget icke föreligger och då Landstinget kan sammankallas när som helst om ärendets vikt det fordrar, finner utskottet att denna möjlighet kan uteslutas. Två medlemmar i utskottet ansåg likväl att landskapsstyrelsens förslag borde antagas.

35 §. Utskottet anser att jämväl ärenden rörande ändring av självstyrelselagen och lagen om lösningsrätt borde beredas i lagutskottet, vilket torde vara överensstämmande med vad landskapsstyrelsen avsett.

36 §. Utskottet har föreslagit att 2 mom. skulle utgå, då det enligt 41 § 1 mom. är tillåtet för finansutskottet att inbegära utlåtanden av andra utskott och det knappast kan anses ändamålsenligt att kategoriskt ålägga sagda utskott att inbegära utlåtanden på det sätt förslaget innehåller.

48 §. Enligt landskapsstyrelsens förslag skulle Landstinget på grund av spørsmål kunna fatta beslut om hemställan hos landskapsstyrelsen. Utskottet anser icke att initiativrätt inom landstinget ytterligare borde ges formen av spørsmål. Självstyrelsepolitiska motioner kan ingivas utan begränsning av speciell motionstid och denna form bör användas i syfte att åstadkomma beslut om hemställan. Spørsmål bör icke föranleda beslut i Landstinget. En medlem ansåg att möjligheten att framföra spørsmål helt kunde uteslutas eller också sammanföras med framförandet av förtroendefråga enligt 49 §.

51 §. I 2 mom. har införts ett stadgande, som i viss mån motsvaras av det i riket i riksdagsordningen år 1969 införda stadgandet i 36 § (FFS 685/69). Förslagets stadgande går dock långt utöver rikets och innebär en möjlighet till förhandsbesked från Landstingets sida som dels kunde missbrukas av landskapsstyrelsen i syfte att på förhand inhänta godkännande av Landstinget för en viss politik, dels också kunde leda till Landstingets ställningstagande på grund av otillräcklig utredning eller omständigheter, som förändrats då det slutliga ställningstagandet blir aktuellt. Utskottet anser att stadgandet icke bör ge möjlighet till mer än ett meddelande från landskapsstyrelsen, som blir föremål för debatt i Landstinget utan att likväl leda till fattande av beslut. Remiss till utskott har därför uteslutits, i synnerhet som bordläggningen medför möjlighet till enskilda gruppöverläggningar.

54 §. Landskapsstyrelsen har av förbiseende bibehållit ett stadgande i slutet av 5 mom. i det föregående landstingsbeslutet. Stadgandet föreslås utgå.

55 §. Stadgandet har, såsom i allmänna motiveringen anfördes, omfattats av utskottet. En medlem i utskottet ansåg likväl att stadgandet i detta skede kunde utgå.

73 §. Också i denna paragraf ingår ett stadgande, som på grund av Republikens Presidents beslut bör utgå.

74 §. Utskottet omfattar förslaget om att hela landstingsordningen borde skyddas med krav på kvalificerad majoritet för ändring. I princip bör sådan bestämmelse gälla samtliga stadganden i en landskapslag, icke blott något enskilt lagrum. En medlem ville i detta skede utesluta det sista momentet i denna paragraf och ansåg att endast proceduren nu borde bestämmas genom 55 § och framdeles särskilt borde beslutas om de lagar, för vilka den borde gälla.

Landskapslagen om ändring av landskapslagen angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland.

2 §. Hänvisande till vad ovan anfördes under 5 § landstingsordningen har utskottet föreslagit att "landskapets centrala ämbetsverk" skulle utbytas mot "landskapsstyrelsen".

Slustadgandet. Utskottet har endast föreslagit en redaktionell ändring om lagförslagets giltighetstid.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet värdsamt föreslå, att Landstinget måtte antaga lagförslagen med följande ändringar:

L a n d s t i n g s o r d n i n g
för landskapet Åland.

5 §.

Valbar till---(1 mom.)---är röstberättigad.

Förverkar landstingsman---(2 mom.)---hans landstingsmannauppdrag.

Väljes landshövdingen, lantrådet eller annan innehavare av tjänst eller befattning vid länsstyrelsen eller landskapsstyrelsen till landstingsman, skall vederbörande efter det valet vunnit laga kraft begära befrielse från förenämnda tjänst eller befattning. Förrän befrielse beviljats får han ej tillträda sitt landstingsmannauppdrag.

23 §.

Landskapsstyrelsen äger rätt att överlämna framställning eller meddelande till landstinget. Framställning kan, då skäl därtill föreligga, återtagas.

Landshövdingen och---(2 mom.)---till landstinget.
Angående självstyrelsepolitiska---(3 mom.)---29 §.
29 §.

Varje lagtima---(1 mom.)---författningsenliga rättigheter.
Landstinget, landstingsutskott---(2 mom.)---nämndens utlåtande.
Nämnden vare ock obetaget att i dylik fråga hos landstinget (utesl.)
väcka förslag om uttalande eller åtgärd.

35 §.

Lagutskottet åligger att bereda ändring, förklaring eller upphävande av eller avvikelse från självstyrelselagen för Åland eller lagen om utövande av lösningrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland, i 55 § nämnda ärenden samt övriga lagstiftningsärenden, vilka icke hänskjutits till annat utskott.

På lagutskottet---(2 mom.)---påkallade förslag.

36 §.

Till finansutskottet hänskjutes landskapsstyrelsens förslag till årsstater, förslag till framställning om extraordinarie anslag, finansmotioner samt landskapets bokslut och revisorernas berättelse.

(Uteslutning)

48 §.

Till landskapsstyrelsen---(1 mom.)---icke avgives. Sedan svaret avgivits eller meddelandet lämnats vare det landstingsmännen obetaget att yttra sig i ärendet men får beslut i ärendet icke fattas.

Landstingsman äger---(2 mom.)---äga rum.

51 §.

Till landstinget---(1 mom.)---av utskott.

Landskapsstyrelsen kan till landstinget överlämna redogörelse rörande planerad framställning till landstinget eller angående riktlinjer, som landskapsstyrelsen avser att följa i förvaltningen. Sådan redogörelse kan bordläggas till något följande plenum. Sedan diskussionen angående redogörelsen förklarats avslutad, övergår landstinget till dagordningen utan att fatta beslut i ärendet.

(Uteslutning)

54 §.

Angår utskottsbetänkande---(1 mom.)---landstingets plenum.

Vid första---(2 mom.)---finna anledning.

Vid andra---(3 mom.)---förklaras avslutad.

Innehåller stora---(4 mom.)---är stadgat.

Vid tredje---(5 mom.)---förkasta detsamma. Tredje behandlingen äger rum tidigast andra dagen räknat från den dag då andra behandlingen avslutats. (utesl.)

Landskapslagar, (utesl.) landstingets beslut om bifall till lag, genom vilken fördrag med främmande makt bringas i kraft i landskapet, samt övriga landstingsbeslut såvitt de är av allmännare betydelse, skall på åtgärd av landskapsstyrelsen kungöras i Ålands författningssamling.

L a n d s k a p s l a g
om ändring av landskapslagen angående landskapsförvaltningen
i landskapet Åland.

2 §.

Lantrådet och --- (1 mom.) --- administrativ förmåga.

Ledamot i landskapsstyrelsen må likväl icke vara innehavare av tjänst eller befattning vid länsstyrelsen eller landskapsstyrelsen, ej heller annan tjänsteman eller befattningshavare, som på grund av sin ställning är redovisningskyldig inför landskapsstyrelsen.

Vad i --- (3 mom.) --- annorlunda föreskrives.

Slutstadgandet:

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1972 och upphör att gälla den 31 december 1972.

Stadgandena i --- (2 mom.) --- januari 1972.

Mariehamn, den 25 november 1971.

På lagutskottets vägnar:

Nils Dahlman

Rolf Sundman

Närvarande i utskottet: ordföranden Dahlman (delvis), viceordföranden Andersson samt ledamöterna Olof M. Jansson (delvis), Sundblom och Wide- man (delvis) ävensom ersättaren Fagerlund (delvis).